

respecta Constituția și actele normative, respectarea principiilor dreptului național și internațional. La asigurarea respectării drepturilor și intereselor străinilor contribuie organele statului, organizațiile ne-guvernamentale, precum și mecanismele internaționale.

Referințe bibliografice

1. *Constituția Republicii Moldova* din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 12.08.1994.
2. Arseni Alexandru. *Drept constituțional și instituții politice*, vol. II, Chișinău, 1997, 387 p.
3. *Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* din 04.11.1950. Adoptată la Roma la 04.11.1950. A intrat în vigoare la 03.09.1953. În vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997. În: *Tratate internaționale*, 1998, vol. I.
4. *Dicționar de noțiuni și categorii juridice din Teoria Generală a Dreptului*. Chișinău, 1998, 298 p.
5. Алексеев С. С. *Общая теория права: Курс в двух томах*. Т. I, Москва: Юрид. лит., 1981, 359 с.
6. Арбузкин А. М. *Государственно-правовой статус иностранных граждан в социалистических странах Европы*. Москва: ВНИИ МВД СССР, 1983, 80 с.
7. Воеводин Л. Д. *Юридический статус личности в России*. Учебное пособие. Москва, 1997, 300 с.
8. Дюрягин И. Я. *Применение норм советского права. Теоретические вопросы*. Свердловск: Сред.-Уральск. Кн. Изд-во, 1973, 247 с.
9. Иванов В. М. *Конституционное право Республики Молдовы* (учебное пособие), Кишинэу, 2000, 351с.
10. *Комментарий к Конституции Российской Федерации*. Под общ. ред. Ю. В. Кудрявцева, Москва, 1996.
11. Мальков В. В. *Административное законодательство о правах и обязанностях советских граждан*, Москва, 1968.
12. Мицкевич А. В. *Субъекты советского права*. Москва: Госюриздат, 1962, 213 с.
13. Недбайло П. Е. *Система юридических гарантий и применения советских правовых норм*. В: *Правоведение*, 1981, № 3, с. 44-45.
14. Патюлин В. А. *Государство и личность в СССР (проблемы взаимоотношений)*, Москва: Наука, 1974, 246 с.
15. www.dadalos.org
16. www.academia.edu
17. www.csj.md/.../Declaratia%20Universală%20a

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ A STATULUI ROMÂN ÎN DOMENIUL ECONOMIEI ȘI FINANTELOR PUBLICE PRIN INTERMEDIUL APARATULUI FINANCIAR

Antonio Silviu MUTULESCU,
doctorand, lector universitar

SUMMARY

The financial activity of the State is a complex activity where are involved plenty of bodies from both the representative democracy system as well as the administrative and judicial authority. From among the bodies of representative democracy from Romania are the central and local authorities: the Parliament, and county councils, municipal, town and village councils. Under the control of these bodies are functioning the local and central administration bodies: the Government, the ministries other central authorities, the prefect offices and the city halls. The financial apparatus of the state, in a broader approach, comprises of the entire system of bodies through which the financial policy of the state is made. In such a conception, the financial apparatus of the state shall not be limited only to the bodies which manage the public finances. From this perspective, the financial apparatus of the state comprises of o) state bodies with general competence which include the area of public finances; ii) state bodies with special competence, meaning with attributions solely for the public finances area.

Keywords: public finances, financial apparatus, public administration, specialized bodies.

REZUMAT

Activitatea financiară a statului este o activitate complexă la care participă o multitudine de organe, făcând parte atât din sistemul democrației reprezentative, cât și din autoritatea administrativă și din cea judecătorească. Din categoria organelor democrației reprezentative ale României fac parte organele puterii centrale și locale de stat: parlamentul și consiliile județene, municipale, orașenești și comunale. Sub controlul acestor organe funcționează organele administrației de stat, centrale și locale: guvernul, ministerele, alte organe centrale ale administrației de stat, prefecturile și primăriile. Aparatul financiar al statului, privit în sens larg, cuprinde întregul sistem de organe prin care se realizează politica financiară a statului. într-o astfel de concepție, aparatul financiar al statului nu se limitează doar la organele specializate în administrarea finanțelor publice. Privit din această perspectivă, aparatul financiar al statului este alcătuit din: i) organe ale statului cu o competență generală, care includ și domeniul finanțelor publice; ii) organe ale statului cu o competență specială, respectiv cu atribuții exclusiv în domeniul finanțelor publice.

Cuvinte-cheie: finanțe publice, aparat financiar, administrație publică, organe de specialitate.

Introducere. Privită în sens larg, expresia *aparat financiar* desemnează totalitatea organelor statului care contribuie în mod direct sau acelea care doar înlesnesc înlăptuirea activității financiare, prin care se aplică politica financiară a statului [13, p. 35]. În sens restrâns, prin *aparat financiar* se înțelege numai sistemul organismelor de specialitate ale statului care au atribuții în domeniul financiar [13, p. 35]. În funcție de accepțiunea care se dă noțiunii de aparat financiar sub aspectul conținutului acesteia, se disting două grupe (categorii) de organe, și anume:

a) organe ale statului cu o competență generală, care au o serie de importante atribuții și în domeniul finanțelor publice. Din această categorie fac parte: Parlamentul României, Guvernul României, Consiliile locale și serviciile publice locale, ministerele, celelalte organe centrale și locale ale administrației de stat, precum și

instituțiile publice de subordonare centrală sau locală [1];

b) organe ale statului cu o competență specială, care au atribuții exclusiv în domeniul finanțelor publice și care – din acest motiv – sînt denumite organe de specialitate. Acestea se împart, la rîndul lor, în organe centrale de specialitate și organe teritoriale de specialitate, care au în subordine administrațiile finanțelor publice municipale, orașenești și comunale și ale sectoarelor capitalei și, mai recent, administrațiile finanțelor publice pentru contribuabili mijlocii, [13, p. 35].

Pe lîngă îndeplinirea sarcinilor cu caracter general, organelor statului care fac parte din aparatul financiar le revin și o mulțime de sarcini sau atribuții de specialitate, dintre care menționăm: efectuarea de studii, analize și prognoze referitoare la activitatea financiară, monețară și fiscală; constituirea și repartizarea

resurselor bănești necesare dezvoltării economiei naționale și satisfacerii trebuințelor sociale și culturale; realizarea integrală a drepturilor patrimoniale ale statului; apărarea integrității fondurilor publice; stabilirea clasificății bugetare a veniturilor și cheltuielilor publice; întocmirea lucrărilor pregătitoare elaborării proiectului bugetului de stat; organizarea și urmărirea încasării veniturilor și efectuării cheltuielilor bugetare; controlul financiar etc. [9, p. 25].

Metode aplicate și materiale utilizate.

Obiectivele pe care le urmăresc, precum și funcțiile și atribuțiile pe care le îndeplinesc organismele statale care sînt cele mai implicate în activitatea financiară: Consiliul Fiscal, Ministerul Finanțelor Publice, Agenția Națională de Administrare Fiscală, Comitetul Național de Stabilitate Financiară și Trezoreria publică (Trezoreria statului). Aparțin categoriei de organe cu competență generală: Parlamentul României, Președinția, Guvernul, Consiliile locale, Delegația permanentă și serviciile publice locale (comunale, orașenești, județene), ministerele și celelalte organe centrale și locale ale administrației de stat. Organele cu competență specială, la rîndul lor, se împart în: i) organe centrale de specialitate și din care fac parte: Ministerul Finanțelor Publice, Trezoreria publică, Curtea de Conturi, Garda financiară, Direcția generală de îndrumare și control fiscal; ii) organe teritoriale de specialitate din care fac parte: Camerele de Conturi județene și Direcțiile generale ale finanțelor publice județene și a Municipiului București, care au în subordinea Administrațiile finanțelor publice municipale și ale sectoarelor Municipiului București, Administrațiile publice ale orașelor și Administrațiile publice ale finanțelor comunelor.

Rezultate obținute. Parlamentul, ca organ reprezentativ și unică autoritate legiuitoare a țării, are competența de a dezbate și a aproba programul guvernului privind activitatea economică și socială, de a trasa liniile directoare ale politicii interne și externe a statului, de a controla aplicarea programului aprobat. Parlamentul adoptă legi care reglementează activitatea din toate domeniile vieții sociale, inclusiv cele referitoare la mijloacele financiare ale statului. Între acestea amintim: Legea privind finanțele publice, legile privind impozitele și taxele (Codul fiscal al României), Legea asigurărilor sociale de stat, Legea bancară, Legea privind datoria publică, Legea asigurărilor de bunuri, persoane și răspundere civilă, Legea contabilității, Legea administrației publice locale, Legea privind finanțele publice locale, legile privind organizarea și funcționarea guvernului, a ministerelor, a Curții de Conturi și a altor instituții publice.

Guvernul, care este organul suprem al puterii executive, asigură realizarea politicii

fiscal-bugetare a statului, conform Programului de guvernare aprobat de parlament, asigură realizarea politicii economice și financiare interne și externe, exercită conducerea generală a administrației publice. În acest scop, guvernul elaborează anual proiectele bugetului de stat și bugetului asigurărilor sociale de stat, precum și ale conturilor generale anuale de execuție a acestora, le supune spre aprobare parlamentului, iar după aprobare răspunde de realizarea prevederilor bugetare, examinează periodic situația financiară pe economie, execuția bugetului public național și stabilește măsurile necesare pentru menținerea sau corectarea echilibrului bugetar. Guvernul răspunde de recuperarea creanțelor externe ale statului român, rezultate din activitatea de comerț exterior, de cooperare economică internațională și din alte activități derulate în baza unor acorduri guvernamentale, aprobă limitele emisiunii de monedă, examinează periodic execuția veniturilor și cheltuielilor și ia măsuri pentru echilibrarea acestora. Guvernul emite hotărâri pentru organizarea executării legilor, precum și ordonanțe în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.

Administrația publică locală. Direcțiile de impozite și taxe locale. Direcția Impozite și Taxe Locale funcționează în baza Hotărârii nr. 333/1999 privind aprobarea Protocolului-Cadru și a acțiunilor de predare-preluare, exercitării de către consiliile județene, consiliile locale și Consiliul General al Municipiului București a atribuțiilor prevăzute de Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale ca serviciu public de interes local cu personalitate juridică și buget propriu, finanțată integral de la bugetul local. Direcția Impozite și Taxe Locale, prin serviciile sale de specialitate, asigură colectarea impozitelor și taxelor locale, constatarea și verificarea materiei impozabile, impunerea tuturor contribuabililor persoane fizice și juridice, urmarirea și executarea silită a creanțelor bugetare, soluționarea obiectiilor legate de activitatea desfășurată.

Ministerul Finanțelor Publice aplică strategia și Programul de guvernare în domeniul finanțelor publice. Avînd rol de sinteză, acest minister îndeplinește următoarele funcții: asigură elaborarea strategiei de punere în aplicare a Programului de guvernare în domeniul finanțelor publice; asigură elaborarea cadrului normativ rețituțional necesar pentru realizarea obiectivelor strategice din domeniul său de activitate; asigură, în numele statului român și al Guvernului României, reprezentarea pe planurile intern și extern în domeniul său de activitate; aplică prevederile Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană pentru domeniile financiar, fiscal și economic; elaborează și implementează politicile bugetare și politicile fiscale ale guvernului; asigură corelarea

politicilor fiscale și bugetare cu celelalte politici economico-sociale; coordonează relațiile bugetare cu Uniunea Europeană, precum și contactele cu țările comunitare, din punct de vedere administrativ; administrează veniturile statului; contractează și administrează datoria publică; administrează resursele derulate prin Trezoreria statului; exercită controlul financiar public intern, inclusiv al auditului intern; asigură evidența centralizată a bunurilor ce constituie domeniul public al statului; elaborează și supraveghează cadrul legal în domeniul contabilității; coordonează asistența financiară nerambursabilă acordată României de către Uniunea Europeană și de către statele-membre ale acesteia; coordonează utilizarea asistenței financiare nerambursabile acordate României de către Uniunea Europeană prin fondurile structurale și de coeziune; exercită controlul aplicării unitare și respectării regulamentărilor legale în domeniul său de activitate, precum și al funcționării instituțiilor care își desfășoară activitatea în subordinea sau sub autoritatea sa; asigură elaborarea și implementarea politicii în domeniul sistemelor de management financiar și control la restituțiile publice.

Unitățile care funcționează în subordinea Ministerului Finanțelor Publice sînt: a) Agenția Națională de Administrare Fiscală, inclusiv președintele și vicepreședintele, în subordinea căreia funcționează: Garda Financiară, Autoritatea Națională a Vămilor, inclusiv postul de demnitar; b) direcțiile generale ale finanțelor publice județene, în subordinea cărora funcționează administrațiile finanțelor publice municipale, administrațiile finanțelor publice pentru contribuabili mijlocii, administrațiile finanțelor publice orașenești și administrațiile finanțelor publice comunale; c) Direcția Generală a Finanțelor Publice a Municipiului București, în subordinea căreia funcționează administrațiile finanțelor publice ale sectoarelor municipiului București; d) Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților; e) Comisia Națională de Prognoză; f) Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor; g) Comisia specială de retrocedare a unor imobile care au aparținut cultelor religioase din România; h) Comisia specială de retrocedare a unor bunuri imobile care au aparținut comunităților cetățenilor aparținînd minorităților naționale din România [4].

În calitatea sa de organ de specialitate, Ministerul Finanțelor Publice exercită administrarea generală a finanțelor publice, impunînd și utilizînd pîrgii financiare și valutare în concordanță cu cerințele economiei de piață, în scopul stimulării inițiativei agenților economici. Pentru realizarea obiectului său de activitate, Ministerul îndeplinește – potrivit legii – o serie de atribuții, în exercitarea cărora el colaborează cu celelalte ministere și organe de specialitate din

subordinea guvernului, cu autoritățile publice locale, precum și cu alte organisme. În realizarea funcțiilor sale, Ministerul Finanțelor Publice are, în principal, următoarele atribuții [3]: propune strategii de dezvoltare pe termen lung și soluții de reformă în domeniul finanțelor publice; elaborează proiectul bugetului de stat, al legii bugetare anuale și raportul asupra proiectului bugetului de stat, precum și proiectul legii de rectificarea a bugetului de stat, operând rectificările corespunzătoare; stabilește echilibrul bugetar în faza de elaborare a proiectului bugetului de stat și a rectificării acestuia; stabilește metodologii pentru elaborarea proiectelor bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, a bugetelor fondurilor speciale și a proiectelor bugetelor locale; analizează periodic modul de realizare a prevederilor bugetare, în corelare cu indicatorii macroeconomici, și prezintă informări guvernului cu propuneri de îmbunătățire etc. [4].

Agencia Națională de Administrare Fiscală. (ANAF) a fost înființată prin HG nr. 1574 din 18 decembrie 2003, ca organ de specialitate al administrației publice centrale, instituție publică cu personalitate juridică, cu buget propriu, în subordinea Ministerului Finanțelor Publice [2]. Ca atare, este finanțată de la bugetul de stat. Sub aspectul structurii organizatorice, este de reținut că ANAF are direcții generale, direcții și alte structuri (servicii, birouri, compartimente și/sau colective) dispuse prin ordin al președintelui; personalul ANAF este compus din președinte, vicepreședinți, funcționari publici și personal contractual [5].

În cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală sînt organizate și funcționează: Autoritatea Națională a Vămilor (ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu rang de instituție publică cu personalitate juridică și cu buget propriu) [6], Garda Financiară (de asemenea, ca organ de specialitate al administrației publice centrale, instituție publică cu personalitate juridică, cu buget propriu) [7], direcțiile generale ale finanțelor publice județene și Direcția Generală a Finanțelor Publice a Municipiului București (ca instituții publice cu personalitate juridică).

Agencia Națională de Administrare Fiscală are – potrivit legii – următoarele obiective principale: a) colectarea veniturilor bugetului de stat, reprezentînd impozite, taxe și alte venituri ale bugetului de stat, conform competențelor, precum și a veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetului asigurărilor pentru șomaj, bugetului Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, reprezentînd contribuția de asigurări sociale, contribuția de asigurări pentru șomaj, contribuția pentru asigurări sociale de sănătate, contribuția de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale, datorate de plătitori, persoane juridice și per-

soane fizice, care au calitatea de angajator sau asimilați acestora; b) aplicarea unitară a prevederilor legislației privind impozitele, contribuțiile sociale și alte venituri bugetare în domeniul său de activitate; c) exercitarea prerogativelor stabilite de lege prin aplicarea unui tratament echitabil tuturor contribuabililor; d) aplicarea, în domeniul vamal, a măsurilor specifice rezultate din Programul de guvernare și din legislația din acel domeniu; e) dezvoltarea asistenței contribuabililor în vederea îmbunătățirii nivelului de informare al acestora și aplicării unitare a prevederilor legislației privind impozitele, taxele, contribuțiile sociale și alte venituri bugetare.

Trezoreria finanțelor publice. Trezoreria publică (trezoreria statului) este sistemul unitar și integrat prin care statul asigură efectuarea operațiunilor de încasări și plăți privind fondurile publice, inclusiv cele privind datoria publică, precum și a altor operațiuni ale statului, în condiții de siguranță și în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare [128]. Trezoreria generală a statului cuprinde operațiuni de încasări și plăți, în lei și în valută, care privesc – în general – toate veniturile și cheltuielile care intră în conținutul bugetului public național, precum și datoria publică internă și externă, inclusiv evidența și plata serviciului datoriei publice [10]. Prin trezoreria statului se derulează operațiunile de încasări și plăți (în lei și în valută) privind fondurile publice care vizează [10]: a) veniturile și cheltuielile bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor locale, bugetului trezoreriei statului; b) veniturile și cheltuielile bugetelor fondurilor speciale, care se constituie și se utilizează potrivit reglementărilor legale; c) veniturile și cheltuielile bugetelor instituțiilor publice; d) răscumpărarea certificatelor de trezorerie pentru populație, transformate în certificate de depozit; e) datoria publică în lei și valută, inclusiv serviciul datoriei publice interne și externe; f) alte venituri și cheltuieli privind fondurile publice, reglementate prin dispoziții legale, inclusiv drepturile de încasat și obligațiile de plată ale statului, la baza cărora stau acorduri și convenții guvernamentale și comerciale.

Contul curent general al Trezoreriei statului funcționează la Banca Națională a României și este deschis în numele Ministerului Finanțelor Publice. Soldul activ al acestui cont este format din disponibilitățile trezoreriei centrale din Ministerul Finanțelor Publice, precum și din disponibilitățile trezoreriilor din cadrul serviciilor publice desconcentrate ale aceluiași minister [10]. Este interzisă – conform legii – preluarea de sume din contul curent general al Trezoreriei statului fără acordul persoanelor din cadrul Ministerului Finanțelor Publice și al unităților trezoreriei statului din cadrul direcțiilor generale ale finanțelor publice județene, a municipiului București și administrațiilor

finanțelor publice ale sectoarelor municipiului București, autorizate să administreze acest cont [10].

Curtea de Conturi. Potrivit art. 140 din Constituția României, Curtea de Conturi este organizată și funcționează ca o autoritate publică autonomă, nefiind în subordinea niciunei autorități de stat, dar care anual are obligația să prezinte parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public național din exercițiul bugetar expirat în care să se cuprindă și neregulile constatate. La cererea Camerei Deputaților sau a Senatului. Curtea de Conturi controlează modul de gestionare a resurselor publice și raportează despre cele sesizate. Curtea de Conturi exercită controlul asupra modului de formare, de administrare și de întreținere a resurselor financiare ale statului și ale sectorului public [8]. Controalele Curții de Conturi se inițiază din oficiu și nu pot fi oprite decît de parlament și numai în cazul depășirii competențelor stabilite prin lege. Hotărârile Camerei Deputaților sau ale Senatului, prin care se cere Curții de Conturi efectuarea unor controale, în limitele competențelor sale, sînt obligatorii. Nicio altă autoritate publică nu o mai poate obliga. La cererea Camerei Deputaților sau a Senatului, Curtea de Conturi controlează modul de gestionare a resurselor publice și raportează cele constatate.

Concluzii. Atît relațiile financiare în general, cît și reglementarea lor juridică în special prezintă o însemnătate deosebită, întrucît finanțele publice participă, în mod direct, la dezvoltarea socioeconomică a statului. Prin intermediul finanțelor publice se asigură constituirea, repartizarea și utilizarea cu eficiență a banului public pentru sporirea producției de mărfuri, dezvoltarea forțelor de producție, promovarea activității de cercetare științifică, dezvoltarea culturii, învățămîntului și ocrotirii sănătății, protecție socială, protecție ecologică și altele.

Corespunzător noilor sarcini ale statului, se modifică conținutul și rolul finanțelor publice prin disocierea dintre mijloace și scop. Pe măsura creșterii și diversificării rolului statului în viața social-economică, acesta începe să utilizeze vechile mijloace și pentru alte scopuri, astfel încît, într-o viziune modernă, finanțele publice reprezintă știința ce studiază acțiunile statului utilizînd tehnici financiare precum: impozitel, taxe, împrumuturi, procedee monetare etc., în scopul satisfacerii și al altor obiective dincolo de cîmpul financiar propriu-zis. Recunoașterea sectorului public în viața economică complică și simplifică totodată activitatea economică. Implicarea sectorului public în activitatea economică ajută la derularea eficientă și echitabilă a fluxurilor economice și se reflectă schematic prin apariția altor circuite economice.

Referințe bibliografice

1. *Constituția României*. În: Monitorul Oficial al României nr. 233 din 21 noiembrie 1991. Republicată în: Monitorul Oficial al României nr. 767 din 31 octombrie 2003.
2. Hotărârea Guvernului nr. 1574 din 18 decembrie 2003 privind organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor Publice și a Agenției Naționale de Administrare Fiscală. În: Monitorul Oficial nr. 2 din 5 ianuarie 2004.
3. Hotărârea Guvernului nr. 386/2007 privind organizarea și funcționarea Ministerului Economiei și Finanțelor. În: Monitorul Oficial nr. 127 din 2 martie 2009.
4. Hotărârea Guvernului nr. 34/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor Publice. În: Monitorul Oficial nr. 52 din 28 ianuarie 2009.
5. Hotărârea Guvernului nr. 109/2009 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrație Fiscală. În: Monitorul Oficial nr. 126 din 2 martie 2009.
6. Hotărârea Guvernului nr. 110/2009 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale a Vămirilor. În: Monitorul Oficial nr. 127 din 2 martie 2009.
7. Hotărârea Guvernului nr. 1324/2009 privind organizarea și funcționarea Gărzii Financiare. În: Monitorul Oficial nr. 800 din 24 noiembrie 2009.
8. *Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi*. Republicată în: Monitorul Oficial. Partea I, nr. 282 din 29.04.2009.
9. Martin J. P. *Les finances publiques britanniques*. Vol. IV, Paris: M. Th. Cenin, 1956, 228 p.
10. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 146/2002 privind formarea și utilizarea resurselor derulate prin Trezoreria statului. Republicată în: Monitorul Oficial nr. 295 din 16 aprilie 2008.
11. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 91/2003 privind organizarea Gărzii Financiare. În: Monitorul Oficial nr. 712 din 13 octombrie 2003.
12. *Regulamentul din 04.11.2010 privind organizarea și desfășurarea activităților specifice Curții de Conturi, precum și valorificarea actelor rezultate din aceste activități*. În: Monitorul Oficial. Partea I, nr. 832 din 13.12.2010.
13. Șaguna Dan Drosu. *Drept financiar și fiscal*. București: Oscar Print, 1997, 456 p.

INFRAȚIUNILE DE RĂZBOI ÎMPOTRIVA PERSOANELOR, SĂVÂRȘITE ÎN CADRUL CONFLICTELOR ARMATE INTERNAȚIONALE ȘI INTERNE

Nicolae BUZA,
doctorand

SUMMARY

The main goal of this scientific research constitutes the clear determination and analysis of limits and conditions of the war crimes committed against protected persons during the international and non-international armed conflicts. In order to realize the goal mentioned above we have differentiated two categories of war crimes as war crimes committed during the international armed conflict and the non-international armed conflict. In such a manner will be discussed the most important problems linked to the war crimes committed against protected persons.

Keywords: war crime; a protected person; international humanitarian law; an armed conflict; an international armed conflict; a non-international armed conflict; the overall control test; the nexus between the armed conflict and war crimes; civilian population; an attack against the civilian population.

REZUMAT

Scopul acestui demers științific constă în determinarea și analiza limitelor și condițiilor de incriminare ale infracțiunilor de război împotriva persoanelor, săvârșite în cadrul conflictelor armate internaționale și noninternaționale (interne). Pentru realizarea acestui scop, am studiat diferențiat aceste categorii de infracțiuni comise în cadrul conflictului armat internațional și în cadrul conflictului armat noninternațional (intern).

Cuvintele-cheie: infracțiune de război; persoană protejată; drept internațional umanitar; conflict armat; conflict armat cu caracter internațional; conflict armat noninternațional; testul controlului total; conexiunea dintre conflictul armat și infracțiunile de război; populație civilă; atac împotriva populației civile.

Introducere. Adoptarea Legii Republicii Moldova nr. 64 din 04.04.2013 pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 [1] a fost un moment crucial în evoluția incriminării infracțiunilor de război în legislația penală națională.

Din retrospectivă istorică am reținut că legea penală anterioară celei din 2002 (Codul penal în redacția din 1961 *abrogat*) nu conținea nicio normă de sine stătătoare de incriminare a infracțiunilor internaționale într-un capitol separat, având doar unele articole din Capitolul XII „Infracțiuni militare” (art. 267-270 CP RM în redacția din 1961), iar prima redacție a Capitolului I al Părții Speciale din CP RM (abrogată prin Legea Republicii Moldova nr. 64 din 04.04.2013) a încercat să suplinească acest vacuum legislativ.

Devine tot mai clar că normele din Capitolul I al Părții Speciale din CP RM nu mai răspundeau cerințelor impuse de instrumentele internaționale în domeniul dreptului internațional umanitar. În linii generale, prevederile art. 137 CP RM în redacția precedentă („Tratamente inumane”) înglobau mai multe crime de război, preluate din prevederile Convențiilor de la Geneva. Fiind unul fragmentar, cu un număr de inexactități și ambiguități semnificative, acesta nu asigura o protecție juridico-pena-

lă corpunzătoare victimelor conflictului armat și bunurilor acestora.

Apreciem înalt pasul absolut corect și justificat al legiuitorului moldav, care a supus unei revizuirii fundamentale normele existente în domeniul incriminării infracțiunilor internaționale, completându-le în conformitate cu ultimele cerințe internaționale în materia reglementării conflictelor armate, sancționării și reprimării infracțiunilor de război și cu recomandările sugerate de doctrina juridico-penală.

Scopul prezentului demers științific constă în analiza limitelor și condițiilor de incriminare ale infracțiunilor de război împotriva persoanelor, săvârșite în cadrul conflictelor armate internaționale și noninternaționale (interne). Pentru realizarea acestui scop, am studiat diferențiat aceste categorii de infracțiuni. De asemenea, am evaluat baza normativă din domeniul dreptului internațional umanitar transpus în dreptul penal intern, formulând recomandări de perfecționare a legii penale în domeniul infracțiunilor de război săvârșite împotriva persoanelor protejate.

Metode și materiale aplicate. Cercetarea științifică este efectuată în domeniul pluridisciplinar (dreptul internațional umanitar și dreptul penal substanțial). Ea se bazează pe studierea doctrinei, legislației și a practicii judiciare internaționale.